

Rövidke traktátus a honi múzeumok szükséges és hasznos voltáról

– *avagy: mire jó a múzeum?*

A címbeli kérdést a pedagógus nemcsak mint értelmiségi (a kulturális elit tagja), mint potenciális múzeumlátogató teheti fel, hanem praktikus okokból is: az oktatásba-nevelésbe hogyan építheti be a múzeumot mint speciális színhelyt, ismeretszerzési forrást.

Öt-tíz évvel ezelőtt egymást érték még a múzeum és az iskola kapcsolatát taglaló tanácskozások, értekezések, gyakorlati bemutatók; egy-egy kiemelkedő foglalkozási forma módszertani leírása. Mára már fogyóban vannak az ilyen jellegű írások, konferenciák, demonstrációk, ahogy a hetvenes években virágzásnak indult múzeumi közművelődés, múzeumpedagógia fénye, nimbusza is megkopott. Az iskola és a múzeum is inkább magába fordult, mint korábban, új utakat keresve, saját problémáinak megoldását kutatva.

Ezért, mielőtt néhány konkrét, ma is létező alkalmazási-felhasználási lehetőséget sorolnánk fel, vessünk röpke pillantást a mai magyar múzeumi helyzetre: most nem a hosszú ideje készülő múzeumi-műemlékvédelmi törvény, sem a fenntartói/működtetői oldal átalakulása felől, hanem abból a szemszögből, ahogy a felhasználó találkozik ezen intézményekkel. A kaleidoszkóp meghatározó színeit elsősorban a nagyobb, országos és budapesti gyűjtemények adják, s amikor hazai híján külföldi példákra, esetekre hivatkozunk, tudjuk, hogy ezek átvétele, integrálása sok esetben pénzfüggő – és nálunk sokáig még csak vágyálom.

*

Változó világunkban változik a múzeumok helyzete is. Az állam védőszárnyai alatt több-kevesebb sikerrel a létfenntartás szintjén felül maradó mintegy hétszáz kisebb-nagyobb közgyűjtemény helyzete a rendszerváltás után alapjaiban megváltozott.

Számos szaktárca nem kívánta vagy nem volt képes (?) fenntartani az egykor általa létrehozott vagy hivatalból hozzátartozó gyűjteményt. Az önkormányzatok szűkös költségvetése megingatta a kisebb helytörténeti múzeumok, emlékszobák, emlékhelyek sorsát. Így amikor a legnagyobb szükség lenne rájuk, közösségformáló, „polgárisító” létükre (annak idején a polgári öntudat, a közösség városiasodásának biztos jele volt a saját közösségi hagyományörzés, a múltbatekintés eszköze: a múzeum létesítése, ahogyan hasonló szerepet töltött be az olvasóegylet, a társaskör, a klub stb. is), „ideiglenes jelleggel”, pénzhiány miatt nem egy, az 1970–80-as években szorgos, áldozatos és tiszteletreméltó gyűjtéssel létrehozott tájház, emlékszoba, helyi kiállítóhely zárta be kapuit nem politikai okokból.

Szerencsésebb, talpraesettebb gyűjteménygazdák alapítványi háttérrel teremtettek múzeumoknak, a szó szoros értelmében „megvásárolva ezzel helyüket a nap alatt”.

Külföldön járva bárki tapasztalhatja: múzeumba látogatni nem olcsó mulatság. Mégis közfelháborodás kísérte az első nagyobb mértékű belépőjegy-áremeléseket, a vendégkiállítások külön belépőinek megjelenését. Megszoktuk, hogy a diákok ingyenesen járhatnak múzeumba, ennek átalakulását ismét érthető rosszállással fogadta a közvélemény.

Manapság a múzeumok azzal védekeznek, hogy az épületek, kiállítások fenn- és nyitvatartása, üzemeltetése költségvetésük jelentős hányadát felemészti. Amennyiben az alaprendeltetésnek legalább részben még akarnak felelni, ahhoz szükség van arra a – minimális – bevételre, ami a belépőjegyek árából kerül a kasszába. Egy-egy múzeumi látogatás – mint gyakran hallhatjuk – egy mozijegy vagy egy újság árából is „kijön”. Az ellenérv: ez igaz, de ha a teljes család el akar menni a hétvégén, ez az olcsó családi program sem olyan olcsó már.

Hasonlóan megszűnő-, illetve átalakulófélben van a nemfizető napok rendszere. Nem egy múzeum „lutriszerűvé” tette ezt, mert az állandó és kiszámítható ingyenes nappal az élelmes utazási irodák éltek leginkább (ekkor hozták csoportjaikat). Az igazi vesztesek természetesen a családok lettek, akik mondjuk az ingyenes szombaton vagy vasárnap szeretnének egy minimális kiadással járó közös programot csinálni.

A magyar múzeumokban ma a belépőjegyek árának meghatározása is változatos. Megtörténhet, hogy egy speciális időszaki kiállításra külön jegyet is kell váltani. A külföldi/nemzetközi vándorkiállításokra „természetesen” külön belépő szolgál. Ami nagyobb gond, hogy nemcsak az árak, hanem az azokat megszabó elvek sem egységesek. A nyugati gyakorlatban rég bevált családi jegyek, valamint a több múzeumra érvényes, különböző időtartamra szóló „turistabérletek” árusítása sem általános nálunk. Az egyes belépőfajták egymáshoz viszonyított ára is teljesen különböző.

*

Múzeumainkban erőteljesen csökkent az iskolás csoportok látogatási aránya. A tananyag átalakulása mellett ebben az is szerepet játszhat, hogy a múzeumi vetítéseket a videózás elterjedése feleslegessé, pótolhatóvá tette. Az osztályok utaztatása is nehezebbé vált, akár vidékről, akár a városon belül a benzin és a bérletjegyárak drágasága miatt.

A pedagógusok rendszeresen keresik a régi, ún. didaktikus kiállításokat, ahol a tananyagban tanultakat mintegy szemléltethetik (a nemzeti sorsfordulók; *Mátyás király*; 1848–49; az I. és a II. világháború; 1956 – ezek ma is kurrens témának számítanak). Ezenközben múzeumi koncepcióváltásnak lehetünk tanúi, átalakulnak és szemléletükben újulnak meg a kiállítások, a pedagógusok többségében viszont (tisztelet a kivételnek) ugyanaz a merev kép él a múzeum felhasználhatóságáról: az, amit annak idején az egyetemen vagy a főiskolán erről hallhatott. Ez leginkább az, hogy a kiállítás egyetlen felhasználási módja az egyszeri, csoportos tanórai látogatás, esetleg tárlatvezetéssel. Elgondolkodtató, hogy a múzeumba látogató csoportok vezetői hány esetben csodálkoznak el azon a pusztán lehetőségen, hogy tárlatvezetést is kérhettek volna... S elszomorító, hogy még ez a kevés információ is kimaradóban van a pedagógusképzésből, annyi minden más, „korszerű” dolognak kell helyet szorítani.

A múzeum mint „segédanyag” magasabb ki- és felhasználása már egy sokkal szűkebb oktatói kör kiváltsága. Ez utóbbi pedagógusréteg az 1970–80-as években önerőből megtanulta és egy életre megszokta, hogy a múzeumban a közművelődési osztályok általában a múzeum arculatához kötődő, egyedi programokkal, kiállítási eseményekkel is várják a gyerekeket. Megszokta és elvárja. Azonban:

A múzeumban már régóta megszűntek a közművelődési osztályok, vagy helyüket – általában – a PR-csoport (public relations = közönségkapcsolatok) vette át, ez a névváltozáson túl a szemlélet módosulásával is együtt járt. A közönséggel való kapcsolattartást egy, az amerikai gyakorlathoz közelítő, sokkal lazább formában képzelik el, amelyben a látogató olyan információs (médiá, szóróanyagok) bőségben él a múzeum kínálatát illetően, hogy biztos kézzel választja ki azt a formát, amelyben a múzeumot használni kívánja. Tehát az amerikai és általában a nyugati PR-csoportok mintájára a magyarok is kiszolgáltnak; csak hogy a „vevő”, azaz a látogatás szervezője sokkal kevesebb információ birtokában választ.

A tárlatvezetés a legtöbb helyen ma már szintén kevésbé didaktikus, kevésbé alapozza mondanivalóját korosztályi tudásszintre, érdeklődési pontokra, s mivel kevésbé célzott, eredményessége, hatása is kisebb mértékű. A PR-átszervezéseknél már nem az volt a döntő szempont, hogy milyen pedagógusi gyakorlattal, érzékkel bír az illető, sokkal inkább a megjelenés, a nyelvismeret kerültek az előtérbe.

Ráadásul múzeumi-közgyűjteményi, non-profit-szférái tekintetben a magyarországi PR-szakképzés is kiforratlan. Az importált elmélet és a múzeumi gyakorlat nincs összhangban. Az elmélet tudományos igényességre, a látogatók tesztelésére, kiállítási hatásvizsgálatokra biztat – a mindennapokban viszont a nálunk hagyományos közművelődési formákra sem futja. Alapjaiban más a helyzet Nyugaton, ahol nem azon vitakoznak, hogy kell-e, szükséges-e fenntartani a gyűjteményeket, hanem évtizedekkel ezelőtt eldőlt a kérdés: minden embernek joga van a kultúrához, az emberiség történelmi örökségének megismeréséhez. A múzeumok pénzügyi hátterét igyekeznek megteremteni: az állami múzeumokra stabil, nem csökkenő költségvetési támogatás vár, amelyet igényeik és tetszésük szerint extra kiállítási belépők bevezetésével, társadalmi támogatással tovább növelhetnek. A múzeumok köré olyan baráti körök, egyesületek szerveződtek, amelyek esetenként tetemes pénzügyi támogatásban is részesítik a gyűjteményeket. Egy-egy kiemelkedő tárgy megvételével segítik őket – természetesen a tárgy kiállításra kerül, mellé a társadalmi támogatást megőrkítő felirat! –, sőt még kiállítások szervezésére is vállalkoznak, nemegyszer külföldi partnerek bevonásával. Másfelől a baráti kör hozzájárul, sőt elvárja a katalógusok megjelentetését is – így „részeseül” tartósan a múzeumból –, és nemcsak felajánlja pénzét, hanem vezető testülete révén aktívan és hathatósan bele is szól a múzeum arculatának formálásába, kiállítási, állományvédelmi terveibe. Elsőre mondhatjuk: ez a felfogás Magyarországon a legtöbb múzeumban megvalósíthatatlan. Nem létezik az a tőkeerős, kultúrába befektetni szándékozó középosztály, amely saját ilyen irányú elvárásaiért idő- és energiárfordításra, anyagi áldozatokra lenne hajlandó. Ez igaz. Azonban nemzeti hagyományaink, tárgygyűjteményi örökségünk megbecsülésére, megővására most kell nevelnünk: mert hiába az óbudai, Flórián téri római kori bemutató, ha elérhető részeit törlik-zúzzák, összefestékezik – köztéri szobrainkról nem is beszélve...

*

Mit tud kínálni ma az iskolásoknak és általában a látogatóknak egy múzeum?

Jóval kevesebb állandó, a szó szoros értelmében vett történeti kiállítást. A didaktikus kiállítások kora lejáróban van, hódít az életmód-kiállítások divatja, melyre a közelmúltban számos kiváló példát láthattunk: elég a Magyar Nemzeti Múzeumban rendezett *Pesti nő a századfordulón*, a Legújabbkori Történeti Múzeumban látott „háztartás-kiállítás”, az Országos Széchenyi Könyvtár és a Hadtörténeti Múzeum közös I. világháborús kiállítására (*Ember az embertelenségben*), a Budapesti Történeti Múzeumban megépített holocaust-kiállítás termeire gondolnunk. Ezek, bár színesítik a tananyagot, sőt: megkockázatom, hogy inkább lekötik a gyerekek (és a felnőttek) figyelmét, mint a megszokottabb tárlatok, ideiglenes voltaknál fogva nem válhatnak az iskolai oktatás évente visszatérő, szerves elemévé. Egy-egy évfolyam szembesülhet velük, utána (tisztelet a szerencsés kivételnek) hírük-poruk sem marad: kiadványra, katalógusra, képes, színes anyagra csak akkor futja, ha sikerül támogatót találni. Gyakori probléma, hogy mire a tanár órarendjébe iktat(hat)ná a látnivalót, addigra a kiállítás bezár. Az utóbbi évek során megszűnt az az információs-tájékoztatási kapcsolat, amely az oktatási intézmények és a közgyűjtemények között évtizedek óta vagy hivatalból, vagy szokásból fennállt. Kétségtelen, hogy a sajtó szívesen felröppenti egy-egy kiállítás hírét, akár többszörösen megszellejteti, ha arra érdemesnek látja. Mikor talál benne fantáziát? Ha eléggé látványos, ha jól mutat a képernyőn, ha lehet róla sztorizni, ha eladható a téma, ha a tárgyak megmozgatják a képze-

letet. Természetesen sok múlik a rendező muzeológuson és az intézmény közönségkapcsolatait intéző kollégákon: ha „jól tudja eladni magát” és a kiállítást, nyer ügye van. Gondoljunk például a *Láthatatlan kiállításra!* A gárda a megalkotásra, a megszervezésre és a népszerűsítésre egyaránt szakosodott. Nemcsak azért emlékezetes ez a kiállítás, mert egész nyitvatartási ideje alatt – melyet meg is hosszabbítottak – csupán előjegyzéssel lehetett bejutni, hanem azért is, mert egy olyan integrációs, a látássérültséget saját, megélt élménnyel „demonstráló” bemutatóról van szó, melyet nyugodt lélekkel be lehetne illeszteni a társadalmi szocializációs folyamatba, az általános nevelésbe. A diákok is könnyen elfogadnának egy ilyen vagy hasonló formát – mutatja ezt az is, hogy a látogatók 79%-a közülük került ki. Viszont ez is csak egy időszaki vendégkiállítás volt...

*

Létezik az időszaki kiállítások más fajtája is, mely nem életmód jelleggel, egy-egy kisebb korszak, réteg, szokásvilág bemutatására vállalkozik. Itt is elsődleges fontosságú az, hogy mire lehet kíváncsi a látogató? A látogató némi sznobizmusból azt is szívesen megnézi, ami valami „felkapott” vagy pikáns témát dolgoz fel: *Erzsébet királyné*, nagy emberek híres tárgyai, világritkaságok (gondoljunk csak a kínai agyagkatonák Nemzeti Múzeum-beli bemutójára!). Az sem baj, ha a dolognak politikai pikantériája van (*Sztálin–Rákosi*, zsidó katonák stb.).

*

Külön csoportot alkothat a millicentenáriumra épülő kiállításoké. Szinte az ország minden településén készülnek helyi, körzeti vagy országos rendezvényre. Ezek időszaki vagy időtálló jellege előre eléggé kiszámíthatatlan, de nagyban meghatározza ezt az a körülmény, hogy egy kisebb település egyszeri kiadásként is nehezen tud megépíteni egy helytörténeti kiállítást, nem is beszélve a fenntartási költségekről.

*

A pénz meghatározó a múzeumi szférában is. Másként és durvábban, mint a szerencsésebb (gazdagabb) nyugati országokban. A kultúra árúvá válása ma már közhely, de tény, hogy számos ízben a múzeumoktól nem csupán létezését, hanem önigazoló aktivitást is elvárnak (vagy azt hisszük, hogy elvárják...). Az sem baj, ha egy múzeum önerején túl bevételt próbál termelni, gyakran alapfeladatai rovására. Így aztán a politikailag egykor előírt-elvart „muszáj” kiállítások helyét most a pénzügyi megfontolásokból „muszáj”, sokszor egyáltalán nem profiba vágó, de fizető rendezvények foglalják el – ha van erre alkalmas múzeumi terem, épület. A vidéki kúria, ahol például ma emlékmúzeum van, értékesíthető – ha mint gyűjtemény, amelynek fenntartása, működtetése csak pénzbe kerül, gondot okoz, megszüntetjük...

*

Mit tehet egy közgyűjtemény, nevezetesen egy múzeum, ha magyar?

A kisebb, helyi finanszírozásúak bízhatnak abban, hogy közösségformáló, összetartó szerepüket, hasznosságukat az önkormányzat felismeri. Ez többé-kevésbé be is következik. A változás éveinek első lázas időszaka után a kisebb települések a kilátástalanabb,

*Ráadásul múzeumi-
közgyűjteményi
non-profit-szférái tekintetben
a magyarországi PR-szakképzés
is kiforratlan. Az importált
elmélet és a múzeumi gyakorlat
nincs összhangban. Az elmélet
tudományos igényességre,
a látogatók tesztelésére, kiállítási
hatásfokvizsgálatokra biztat –
a mindennapokban viszont
a nálunk hagyományos
közművelődési formákra
sem futja.*

nagyon szűkre szabott anyagi helyzet ellenére (vagy éppen ezért) nem országhatáron kívül keresgélnek a követendő példát, hanem saját gyökereikhez nyúltak vissza. Ahogyan apáiktól, nagyapáiktól ismerik, az iskola és a templom megőrzésén túl a helybéli kis gyűjteményt is magukénak érezve őrzik, védik, mint ahogy reménykednek abban, hogy esetleg idegenforgalmuk is fellendül, ha ipar- vagy tájtörténeti emlékeiket megőrzik.

Az egykori megyei múzeumi szervezet végső soron fennmaradt. Helyzete cseppet sem irigylésre méltó, bár vidékenként változó támogatottságú. A jelentősebb építkezések révén, az ásatási dotációk eredményeként néha úgy tűnik, helyezték pozitív irányban változik (a nagy beruházások leállásával pedig pont az ellenkező...). Ugyanakkor az energia-áremelések alól nem mentesülnek, az infláció éppúgy érinti őket, s racionális érvek szabják meg a „szénszünet” idejét, helyét, hosszát. A millicentenárium persze az egész országot megmozgatja, a helyi honatyák is igyekeznek kitenni, kivetetni „a múzeumi kirkatba” a regionális érdekességeket. Ilyen körülmények között bízhatunk abban, hogy a kiállítási paletta széles lesz az 1996-os esztendőben az egész országban.

A fővárosi múzeumok helyzete már sokkal bonyolultabb. Nem mindegyik olyan szerencsés, mint például a Budapesti Történeti Múzeum, amelynek ötletes és gazdag új várostörténeti kiállítását az OTP szponzorálta. A pályázati pénzekből, saját költségvetésből gazdálkodók bizony számos kisebb-nagyobb támogató megkeresésére kényszerülnek, sok csalódással, hiszen a lehetséges szponzorból többször nem lesz tényleges, mint igen.

*

A szakmában unalomig ismételtetett megfogalmazás szerint a múzeum feladata, rendeltetése a gyűjtés, a megőrzés, a feldolgozás, a rendelkezésre bocsátás. Felhasználó oldalról közelítve a sorrend megfordul: nem feltétlenül érdekli a befogadót, hogy milyen nehézségekkel jár a gyűjteménygyarapítás (tudunk-e egyáltalán gyűjteni...), mekkora gond az állagmegóvás, a biztonságos őrzés-védelem, az alapos és szakszerű feldolgozás – számára az az érdekes, hogy milyen kiállítást láthat, milyen rendezvények vannak, a múzeumban őrzött javak által megőrzött, közvetített ismeretekhez hogyan juthat hozzá, milyen kiadványok kaphatók, illetve „ügyfélként” minél gyorsabban, minél kifogástalabban szolgálgják ki.

Lássuk tehát a kínálatot:

– a legáltalánosabb és legegyszerűbb a „sima” múzeumlátogatás, egy-két, a tananyaghoz kapcsolódó tárlat vagy múzeum megtekintése (egyetlen tanóra vagy egésznapos kirándulás keretében); tárlatvezetéssel vagy anélkül (a vezetést tarthatja a kísérő tanár vagy a múzeum tárlatvezetője, muzeológusa). Nem szerencsés egy nagyobb múzeum valamennyi kiállítását egyszerre a gyerekekre „zúdítani” („ha már úgyis itt vagyunk...”), mert a nebuló örökre csömört kaphat a múzeumtól, a kiállítástól;

– kiállítás/múzeumlátogatás szakvezetéssel, nem feltétlenül a tankönyvben szereplő lecke „megelevenítése”, inkább a gyerekek általános ismeretanyagának bővítése – erre példának kínálkoznak az életmód-kiállítások vagy a szakgyűjteményi tárlatok (Postamúzeum, Mentőmúzeum), különösen abban az esetben, ha a gyerekek valamilyen speciális szakképzésben részesülnek (óvónők például a kecskeméti Szórákaténusz vagy a különböző oktatás- és iskolatörténeti gyűjtemények megismerésével kaphatnak szakmai „pluszt”, de nem szabad elfeledkeznünk a műszaki gyűjteményekről, kiállítóhelyekről sem, melyek mindig sikert aratnak a természettudományos, technikai érdeklődésű hallgatónál);

– múzeumi foglalkozás: játszóház, „kézműveskedés” (más-más jellegűek, de egyaránt évtizedes múltúak például a szentendrei skanzen, a Nemzeti Múzeum, a Budapesti Történeti Múzeum vagy a Hadtörténeti Múzeum foglalkozásai), egy-egy gyűjtemény, szakterület bemutatása, az ún. „nyitott raktár”, vagy „mit csinál a múzeum”-foglalkozások (vagy akár az amerikai múzeumok némelyikében rendezett éjszakai táborozások) – életkornak, iskolatípusnak megfelelő szinten, időtartamban;

– múzeumi rendezvények: filmvetítés, hangverseny, előadások;
 – az iskolával, a tanárokkal közösen rendezett-lebonyolított programok: a kiállításához, a múzeumhoz szorosabban vagy lazábban, áttételesen kapcsolódó vetélkedők, kórusverseny, iskolai színelőadás, a diákok által önállóan megoldandó múzeumi feladatok (teszt, feladatlap, vetélkedő kérdés, dolgozat, pályázat) stb. Mindazon foglalkozások, amelyeknél az iskola a pedagógusok (esetenként még a szülők is) aktív részesei a rendezvénynek, míg az előzőnél inkább csak passzív befogadói a múzeum által kínált műsoroknak;

– a gyerekek, az iskola a múzeumban: kézműves-, rajz- vagy fotópályázat anyagának kiállítása a múzeumban, de ide tartozik egy-egy nagy múltú oktatási intézmény bemutatkozása-bemutatása is (iskolatörténeti, intézménytörténeti tárlat), például a Mozgásjavító Általános Iskola és Nevelőotthon kilencvenéves története a Legújabbkori Történeti Múzeumban, a *Régi magyar egyetemek emlékezete* az ELTE Egyetemi Könyvtárban, a nagymúltú skóliák anyagának kiállítása Sárospatakon, Debrecenben, Pápán stb. – vagy egy-egy szakkör kamarakiállítása (pl. makettezők, modellezők);

– a múzeum az iskolában: ez lehet a közgyűjtemény „kihelyezett” kamarakiállítása az intézményben, lehet tartós együttműködés, részvétel az iskola programjaiban (pl. vetélkedő zsűrizése, múzeumi foglalkozás azt iskolában), múzeumi kiadványok juttatása az iskolának vagy a gyerekeknek, segítségnyújtás kis kiállítások, emlékhelyek, emlékfalak elkészítéséhez;

– az iskola fordulhat ügyfélként is a múzeumhoz: adatszolgáltatás, tájékoztatás kérése adott kérdésekben, szakértés (pl. emléktáblához, iskolai kiadványhoz, rendezvényhez);

– rendszeres és kölcsönösen hasznos együttműködés lehet bizonyos típusú adattári vagy akár anyaggyűjtés, sőt, részvétel a feldolgozásban vagy az állagmegővésben (ez különösen hely-, honismereti, történelmi szakkörök, klubok esetében gyakori).

A fentiekől némileg eltér a múzeumoknak a felsőoktatásba való beépítése. Legtöbbször itt már speciális ismeretek továbbadásáról van szó, az adott szakterület-

nek megfelelően, akár szakmai gyakorlat keretében is. Különösen így van ez a muzeológusképzés esetében, hiszen saját kollégáinkat vagy leendő kollégáinkat ismertetjük meg a szakma gyakorlati oldalával vagy olyan elméleti alapokkal, melyeket csak a gyűjteményben lehet oktatni.

Közvetlen, sokrétű és az ezredforduló követelményeinek megfelelő kölcsönös kapcsolatot kínálna az Internet – de jelenleg az ehhez szükséges számítógép-, program-, közvetlen és zavarmentes telefonvonal-háttér mind a közgyűjtemények, mind az oktatási intézmények nagy részében hiányzik...

Nagyjából tehát a fenti választék áll az iskola, a pedagógus rendelkezésére akkor, amikor a gyerekek számára keres elfoglaltságot. Miből válogathat, ha a tanártovábbképzés keretében önmaga szeretne újabb ismeretekre szert tenni az eredményesebb, élvezetesebb oktatás-nevelés érdekében?

Egyszerűbb a dolog, ha szervezett tanártovábbképzésben vesz részt. Ekkor kérhetnek részletes szakvezetést valamely kiállításon vagy speciális múzeumi foglalkozást, mely-

Egyszerűbb a dolog, ha szervezett tanártovábbképzésben vesz részt. Ekkor kérhetnek részletes szakvezetést valamely kiállításon vagy speciális múzeumi foglalkozást, melynek során alaposabban megismerkedhetnek egy-egy gyűjteménnyel vagy szakterülettel; különböző programokat szervezhetnek a múzeumban vagy a múzeummal közösen (vetítés, szakmai előadás) – általában az előadássorozatok a legkedveltebbek (vagy a legmegszokottabbak).

nek során alaposabban megismerkedhetnek egy-egy gyűjteménnyel vagy szakterülettel; különböző programokat szervezhetnek a múzeumban vagy a múzeummal közösen (vetítés, szakmai előadás) – általában az előadássorozatok a legkedveltebbek (vagy a legmegszokottabbak).

Ha „magányos farkasként” adja fejét a tanárember önmaga művelésére, „civil” múzeumlátogatóként végignézheti bármelyik kiállítást (bár kérhet tárlatvezetést is), adott kérdésben „ügyfélként” megkeresheti bármelyik muzeológust, kutatási engedéllyel búvárkodhat a múzeumi gyűjteményekben, dokumentációs részlegekben. Akinek van valamilyik múzeumban ismerőse, nyilvánvalóan könnyebben boldogul (legalább azt tudja, kit keressen...).

Természetesen mindkét esetben rendelkezésére áll a pedagógusnak is a múzeum valamennyi nyitott programja, hozzájuthat a múzeum kiadványaihoz (ha vannak ilyenek).

*

Ha végigtekintünk az előzőekben felsoroltakon, látjuk, alapvetően van kínálat. Viszont múzeumonként változik, hogy a különböző lehetőségek közül mit tudnak nyújtani – és melyikért milyen ellenszolgáltatást kérnek, kérnek-e egyáltalán. Ez legtöbbször a dolgozatunk első felében vázolt körülményektől függ. Egyet azonban nem szabad elfelejtenünk: akár a „kínálati”, akár a „keresleti” oldalon állunk, a múzeumnak, a közgyűjteménynek és az oktatási intézménynek egyaránt az egyetemes kulturális örökség megőrzése, minél szélesebb körű megismerése és megismertetése – a homo sapiens humánus és sapiens voltának fenntartása a feladata. Ezért vagyunk.